

Felhasználók

Felhasználók, munkakörnyezet
és szülői felügyelet

Mac Superstar(t) Leopard tréning

Ez a kiadvány a Mac Superstar(t) Leopard tréning részét képezi.

A kiadvány, és a hozzá kapcsolódó videóanyag szerzői jogvédelem alatt állnak. Elkészítésük nagyon sok munkánkba került, és kerül jelenleg is, ezért kérek ne oszd meg másokkal, és személyes fejlődéseden kívül ne használd fel semmilyen más célra. Ha szeretnéd, hogy barátaid is megismerjék az itt bemutatott technikákat, ajánld nekik a tréninget, illetve a Mac Superstar(t) oldalain elérhető ingyenes tippeket és kiadványokat. Köszönjük!

Kérdéseidet és észrevételeidet szintén a Mac Superstar(t) oldalon, vagy az info@macsuperstart.com email postafiókba várjuk.

Kellemes tanulást kívánunk!

www.macsuperstart.com

1. Bevezető.....	2
2. Elkülönült felhasználói környezetek.....	3
3. Felhasználói fiókok a System Preferences-ben.....	4
4. Új felhasználó felvétele.....	6
5. A felhasználók további beállításai.....	8
6. Vendég felhasználók.....	11
7. Bejelentkezés, kijelentkezés, felhasználóváltás.....	12
8. A felhasználói környezet testre szabása.....	15
9. Szülői felügyelet.....	22
10. Csoportok.....	27
11. Felhasználói fiók törlése.....	28
12. Összefoglalás.....	29

Bevezető

Egy átlagos családban nincs mindenkinek szüksége saját számítógépre. A legtöbbször egyetlen Mac bőven elegendő lehet. Egyetlen felhasználói környezet használata viszont nem a legjobb megoldás.

Ha a család összes tagja ugyanannak a számítógépnek ugyanazt a felületét használja, az eredmény az, hogy senki sem érzi igazán a sajátjának a számítógépet. Hiszen a közösen kiválasztott háttér, közös levelezés, közös fájlok mellett a személyes tér sehol sincs meg. Ha valaki áthelyez egy fájlt, azt a többiek nem találják meg. Senkinek nem lehetnek személyes dolgai. Mindenkinek kompromisszumot kell kötni, hogy megfeleljenek a közös beállítások.

Ugyanez a probléma természetesen nem csak családok esetében áll fenn, hanem minden esetben, ahol többen használnak egy számítógépet. Például:

- Cégeknél több alkalmazott használhatja ugyanazt a gépet.
- Jöhet hozzád vendég, aki csak az email-jeit szeretné megnézni.
- Lehet, hogy egy barátodnak kölcsönadnád pár napra a Mac-edet.
- Vagy talán egy internet kávézóban szeretnél egy nyilvános számítógépet elhelyezni.

Valamilyen jó megoldásra van tehát szükség, ahhoz, hogy egy számítógépet többen is használhassunk anélkül, hogy egymás dolgaiba belelátnánk, és jó lenne, ha mindenkinek meglenne a saját személyes tere is.

A többfelhasználós rendszerek – mint amilyen a Mac OS X – elegánsan megoldják ezt a problémát.

Elkülönült felhasználói környezetek

A Mac OS X-ben mindenkinek külön **felhasználói fiókot** lehet készíteni, amelyhez egyedi felhasználónév és jelszó kapcsolódik. A számítógép felhasználói így saját nevükkel és jelszavukkal léphetnek be saját környezetükbe, ahol mindenki a saját asztalán, a személyes beállításaival, és védett dokumentumaival dolgozhat. Ezt el lehet képzelni úgy, hogy minden felhasználói fiók egy külön doboz a számítógépen belül, és mindenki a saját dobozában dolgozik.

A felhasználók egy pillanat alatt átadhatják egymásnak a számítógépet anélkül, hogy a nyitott dokumentumaikat bezárnák, vagy a futó programjaikat leállítanák. Később pedig ugyanúgy kapják vissza a rendszerüket, ahogy átadták.

A gép felhasználói általában nem látják egymás dolgait, csak azokat, melyeket szándékosan megosztottak egymással. Így például egyetlen számítógépen mindenkinek lehet személyes levelezése, címjegyzéke, naptára, webes könyvjelzői vagy fotói. A fájlokat és dokumentumokat ugyanakkor könnyedén meg is lehet osztani egymással.

A felhasználói fiókoknak a **számítógép-hálózaton** is nagy jelentőségük van. Amikor a hálózaton fájlokat osztunk meg másokkal, akkor meghatározhatjuk, hogy ezeket a számítógépünk melyik felhasználói érhetik el. A rendszerünk a kapcsolat jóváhagyása előtt el fogja kérni a távoli számítógép felhasználójától a megfelelő felhasználónév-jelszó párost. A fájlmegosztáson kívül sok más szolgáltatás is van, amelyek biztonságossága a felhasználói fiókok segítségével szabályozható.

A hálózati szolgáltatásokról egy későbbi fejezetben lesz szó. Most nézzük meg a felhasználói fiókok menedzselését a gyakorlatban.

Felhasználói fiókok a System Preferences-ben

A felhasználói fiókokat a System Preferences **Accounts** képernyőjén lehet menedzselni. Az ablak bal oldali paneljén jelennek meg a felhasználói fiókok, a jobb oldalon pedig a kiválasztott fiók beállításai.

Legalább két fiók már biztosan van itt nálad is:

- Az egyik az, amit a rendszer az első bekapcsolás után készített el, hogy használatba vehesd a számítógépet.
- Emellett biztosan van még egy **Guest Account** nevű fiók is, amelyet a vendégek számára tart fenn a rendszer.

A saját fiókot a lista tetején, a **My Account** csoportban láthatod. Ha nincsenek rendszergazdai jogaid, vagyis a saját fiókad alatt nem az "Admin" feliratot látod, akkor a saját fiókad az egyetlen, amit módosíthatsz. A fejezetben bemutatott technikák nagy részéhez rendszergazdai jogokra lesz szükséged.

Alapvető jogosultsági szintek

A felhasználói fiókok neve alatt látszik tehát, hogy a fiók használója milyen engedélyekkel rendelkezik a számítógépen. Nézzük át ezeket!

- Az **Admin** a legmagasabb jogosultsági szint. Az ilyen felhasználók a számítógép rendszergazdái. Módosíthatják a globális beállításokat, létrehozhatnak és törölhetnek más felhasználói fiókokat, programokat telepíthetnek, és ha nagyon akarják, akkor más felhasználók fájljait is módosíthatják. Legalább egy rendszergazdának léteznie kell a rendszerben.
- A **Standard** felhasználók általános jogokkal rendelkeznek, melyekkel elintézhetik mindennapos teendőiket. Nem csinálhatnak viszont semmi olyat, ami a számítógép más felhasználóit is érinti.

- A **Sharing Only** fiókok kizárólag a számítógép hálózati szolgáltatásaihoz valók. Az ilyen felhasználóknak nincsen felhasználói környezetük, vagyis nem léphetnek be a rendszerbe, de elérhetik például a hálózaton megosztott fájlokat.
- A **Guest**, vagyis vendég fiók egy kicsit különleges. Ahogy a neve is mutatja, arra való, hogy a hozzád érkező vendég egy tiszta, elkülönített környezetbe léphessen be a gépeden. Ez a fiók nem teszi lehetővé a vendég felhasználó fájljainak és beállításainak eltárolását. Amint kijelentkezik a gépből, a vendég környezetben minden visszaáll a tiszta, eredeti állapotába. A vendég fiók alapértelmezésben ki van kapcsolva.
- A **Standard** és **Guest** fiókok jogosultságai tovább korlátozhatók a beépített szülői felügyelet vagyis angolul **Parental Controls** megoldásaival. Erről majd a későbbiekben fogunk beszélni. Ha a listában ilyen felhasználói fiókot láatsz, akkor ennek neve alatt a **Managed** felirat jelenik meg.

A root felhasználó

Az igazsághoz tartozik, hogy létezik az adminisztrátornál egy magasabb szintű jogokkal rendelkező felhasználó is, melynek neve **root**. A **root** a rendszer mindenható felhasználói fiókja. Ennek használata csak haladó felhasználóknak, és csak speciális rendszeradminisztrátori célokra javasolt. Védelmi okokból ez a fiók le is van tiltva, de bármikor aktiválható, amikor szükség van rá.

A lakat

A listában szereplő fiókokat csak abban az esetben módosíthatod, ha az ablak bal alsó sarkában látható lakat nyitva van. Ez alól csak a saját fiókod a kivétel, de ennek is vannak védett beállításai.

A lakat olyan beállításpaneelen jelenik meg, melyeken globális, vagy a számítógép más felhasználóit is érintő beállítások érhetők el. Az ilyen beállításokat csak rendszergazdai jogosultságok birtokában változtathatod meg. Ha a beállítási lehetőségek közül valamelyik szürkén jelenik meg, akkor a lakat zárva van.

A lezárt lakat kinyitásához kattints ennek ikonjára, majd adj meg egy rendszergazdai felhasználónevet és jelszót.

Új felhasználó felvétele

Új felhasználó létrehozásához kattints a fiókok listája alatt található + gombra.

A felhasználó típusát, vagyis a korábban tárgyalt alapvető jogosultsági szintjét a megjelenő ablak **New Account** mezőjében választhatod ki. A lista alján megjelenő **Group** lehetőségről még nem volt szó. Ezzel felhasználói csoportokat hozhatsz létre, melyek megkönnyítik a jogosultságok csoportos beállítását.

1.
A **Name** mezőben a felhasználó teljes nevét kell megadni, mely a fiók azonosítására szolgál majd. Ez a név tetszőleges, de érdemes a valódi, nagybetűs, ékezetes vezetékes és keresztnévet beírni, mert a fiókok a címjegyzékkel, és más alkalmazásokkal is összekapcsolódnak.
2.
A **Short Name** a rövid nevet jelenti, és szintén a fiók azonosítására szolgál. Igazából a rövid név a valódi azonosító a rendszer számára, a hosszú név pedig egy ehhez kapcsolódó kiegészítés, nekünk, emberek számára. Ezt később már nem lehet módosítani. Praktikussági okokból itt érdemes egy csak kis betűkből álló, ékezetek nélküli, pár karakteres nevet megadni.
3.
A következő, **Password** nevű mezőben a fiók leendő jelszavát kell beírni. Ez maradhat üresen is, de biztonsági okokból érdemes inkább egy jó erős jelszót választani. A jelszó kitalálásában segít a Jelszó Segéd, melyet a mező melletti kulcs ikonnal nyithatsz meg. Ez a kis segédalkalmazás azt is megmutatja, hogy az általad választott jelszó mennyire erős.
4.
A **Verify** mezőben add meg újra az előbbi jelszót. Ez segít elkerülni az elgépeléseket. Figyelj arra, hogy a jelszó megadásakor lehetőleg ne legyen bekapcsolva a **Caps Lock** billentyű. A jelszó mezők jobb oldalán megjelenő **Caps Lock** ikon erre hívja fel a figyelmedet.
5.
A **Password Hint** mezőben egy emlékeztetőt írhatsz saját magadnak, amiről eszedbe jut a megadott jelszó. Ez nem kötelező, de hasznos lesz, ha a felhasználó esetleg

elfelejti a jelszavát. Ilyenkor kérheti a rendszert, hogy fedje fel számára az itt megadott segítséget. Az emlékeztetőt annak tudatában írd meg, hogy azt más is elkérheti a rendszertől.

6.

Az ablak alján található **Turn on FileVault protection** beállítás azok számára való, akik szigorúan bizalmas adatokkal dolgoznak. Ez a beállítás a felhasználó fájljainak folyamatos titkosításával védi meg azokat az illetéktelen kezekbe kerüléstől.

Ha minden adatot megadtál, kattints a **Create Account** gombra. Ezzel az új fiók használatra kész, és megjelenik a felhasználók listájában.

Saját mappák

Az új fiók elkészítésével létrejön a felhasználó saját Home mappája is, melyben a személyes dokumentumait és beállításait fogja tárolni. Ez alól csak a Sharing Only típusú fiók a kivétel, mivel ezek a felhasználók nem jelentkezhetnek be a gépbe, és ezért nincs is szükségük ilyen mappára.

A Home mappa egy előre meghatározott séma alapján készül el a **Users** nevű mappában, mely a fájlrendszer gyökerében található. A **Users** mappában a felhasználók rövid neve alapján készülnek el a személyes mappák. Ezekhez alapértelmezésben csak a tulajdonos férhet hozzá, illetve egy kis hozzáértéssel az adminisztrátorok.

A saját mappádat egy házikó ikon jelzi. Ennek szerkezete már valószínűleg ismerős számodra. Ugyanennek a szerkezet készül el a többi felhasználó részére is.

A személyes mappák mellett találhatunk egy **Shared** mappát is, mely a teljesen közös adatok tárolására szolgál. Ezt a mappát, és az itt elhelyezett fájlokat minden felhasználó elérheti. Egy személyesebb fájlmegosztást tesz lehetővé a Home mappákon belül található **Public** mappa – melyet mások is elérhetnek, de tartalmát nem módosíthatják –, illetve a **Public**-ban lévő **Drop Box** mappa, amely egy postaládához hasonlóan működik: mások bedobhatnak ide fájlokat, de nem láthatják a mappa tartalmát.

A megosztás lehetőségeiről egy későbbi fejezetben bővebben is szó lesz.

A felhasználók további beállításai

A felhasználói fiókokhoz egyéb beállítások is kapcsolódnak. Ezeket a beállításablak jobb oldalán változtathatod. Az itt megjelenő lehetőségek a kiválasztott felhasználó típusától függően jelennek meg.

Saját fiókod beállításai két lapon jelennek meg. Az **Password** lapon az azonosításhoz és a jogosultságokhoz kapcsolódó beállításokat találod, a **Login Items** lapon pedig a bejelentkezéskor automatikusan elinduló alkalmazásokat határozhatod meg. Ez utóbbiról már volt szó az alkalmazásokról szóló fejezetben, ezért most csak a **Password** lapról fogok beszélni.

Jelszó

A lap egyik legfontosabb lehetősége a jelszóváltoztatás, melyet a **Change Password...** gombbal kezdeményezhetsz. Ha szeretnéd az adataidat biztonságban tudni, érdemes időközönként megváltoztatni a jelszódodat.

Jelszavak megjegyzése

Javaslom, hogy a Mac jelszavát tartsd az egyik legfontosabb jelszónak, amelyet megjegyzel. Ha lehet, ezt a jelszót ne írd fel sehová, vagy ha mégis felírod, akkor tárold azt biztonságos helyen.

Tudom, hogy manapság szinte képtelenség megjegyezni azt a sok jelszót és kódot, melyet a különböző eszközökhöz és szolgáltatásokhoz használunk. A Mac fejlesztői is gondoltak erre, és felszerelték a Mac OS X-et egy szoftverrel, mely megjegyzi helyetted az összes jelszót, és az ezekhez kapcsolódó egyéb adatokat. Ez a szoftver a **Keychain Access**, melyet a segédprogramok között találsz meg.

A Keychain Access a jelszavakat természetesen titkosítva tárolja. Ha az eltárolt jelszók bármelyikét meg szeretnéd nézni, akkor ehhez a felhasználói fiókod jelszavára lesz szükséged. Ez tehát az ok, amiért azt javaslom, hogy ha csak egyetlen jelszót jegyzel meg, akkor az a Mac jelszava legyen.

Fotó

Minden felhasználói fiókhoz egy kis kép is kapcsolódik, melyről gyorsan beazonosítható a felhasználó. Ezt a képet más alkalmazások is használhatják – például a címjegyzék, vagy a kommunikációs programok.

Ha szeretnéd megváltoztatni ezt a képet, akkor kattints rá, és válassz a megjelenő listából. Ha egyedi képet szeretnél, akkor használd az **Edit Picture...** gombot, és szerkeszd a képet, fényképezd le magadat, vagy válassz egy tetszőleges képet valamelyik mappából. A tetszőleges képet úgy is beállíthatod, hogy egyszerűen rádobsz egy fotót az ikonra.

Teljes név

A **User Name** mezőben állíthatod a teljes felhasználónevedet. Mint korábban említettem, a rövid név változtatására nincs lehetőség.

MobileMe

A felhasználói fiókokhoz MobileMe fiókokat lehet kapcsolni. A MobileMe az Apple hálózati szolgáltatása, mely segítségével szinkronban tarthatod a számítógépeid és mobil eszközeid adatait, megoszthatod azokat másokkal, bárhol is elérheted a Mac-edet, és online tárolhatod fájljaidat.

A saját fiókodban a **MobileMe User Name Set...** gombjával állíthatod be a MobileMe felhasználónevedet és jelszódát. Ha nem a saját fiókodat állítod, akkor itt egy szöveges beviteli mező jelenik meg, ahol csak az adott felhasználó MobileMe azonosítóját kell megadnod.

Címjegyzék

A saját fiókot összekapcsolhatod a címjegyzékben lévő saját névjegykártyáddal is, annak érdekében, hogy egyes alkalmazások automatikusan dolgozhassanak a névjegykártyádon lévő információkkal. Ezt az **Address Book Card** mező **Open...** gombjával teheted meg.

Adminisztrátori jogosultság

Egy Standard felhasználónak adminisztrátori jogosultságot adhatsz, egy Admin felhasználótól pedig elveheted ezt a jogot az **Allow user to administer this computer** beállítással.

Ha csak egy Admin fiók van a rendszerben, akkor ennek jogosultságait természetesen nem lehet elvenni.

A szülői felügyelet bekapcsolása

Az **Enable Parental Controls** kapcsoló a fiókot szülői felügyelet alá helyezi. Szigorú beállításokkal korlátozhatod, hogy a kijelölt felhasználó mit csinálhat a gépen, mikor használhatja azt, és kivel beszélgethet. A tevékenységét akár naplózni is lehet.

A szülői felügyelet részleteinek beállítására szolgáló ablakot az **Open Parental Controls...** gomb nyitja meg. Erről hamarosan részletesen is fogunk beszélni.

Vendég felhasználók

Az előző beállításokat, vagy azok egy részét az Admin, Standard, és Sharing Only felhasználók beállításlapján is megtalálod. A Guest, vagyis vendég fiókok lapján viszont más beállításokat találunk.

Vendég fiókból csak egy van a rendszerben. Ezt nem lehet törölni, és újat sem lehet felvenni – csak letiltani vagy engedélyezni lehet ennek használatát.

A vendég fiók alapértelmezésben ki van kapcsolva. Ez azért van, mert ennek a fióknak a használatához nincs szükség jelszóra, ezért biztonságosabb kikapcsolva tartani.

Bekapcsolni az **Allow guests to log into this computer** beállítással lehet.

Ezen kívül még két beállítási lehetőség van:

- Korlátozhatod a fiók lehetőségeit a szülői felügyelet segítségével.
- Illetve engedélyezheted a vendég felhasználóknak a megosztott mappák távoli, jelszó nélküli elérését az **Allow guests to connect to shared folders** kapcsolóval.

Bejelentkezés, kijelentkezés, felhasználóváltás

Most, hogy elkészült a fiók, és be is van állítva, vegyük használatba.

Kijelentkezés

Az aktuális felhasználói fiókból az Alma menü **Log Out...** pontjával, vagy a **SHIFT-CMD-Q** billentyűparanccsal léphetsz ki.

A kijelentkezés az összes futó alkalmazást leállítja, ami természetesen a megnyitott dokumentumok bezárásával is jár.

Ha egy másik felhasználónak adod át a gépet, akkor érdemes lehet kijelentkezni a fiókból, mert a felhasználói környezeted és a futó alkalmazások bezárásával sok erőforrás felszabadul, és ez a másik felhasználónak kényelmesebb számítógéphasználatot eredményez.

Ha viszont úgy szeretnéd átadni a számítógépet, hogy az általad elindított alkalmazások működésben maradjanak, akkor ehhez használhatod a gyors felhasználóváltást, amiről hamarosan szó lesz.

A kijelentkezés olyan programokat is leállít, melyek a környezeted megfelelő működéséért felelősek, és legutóbbi bejelentkezésed óta folyamatosan a háttérben működnek. Ezért ha valami nem jól működik a rendszerben, sok esetben egy egyszerű kijelentkezés és visszalépés megoldja a problémát.

A Login képernyő

A számítógép bekapcsolása után a Login képernyőn léphetsz be a saját fiókodba, felhasználóneveddel és jelszóddal. A Login képernyő tehát a bejárat a felhasználók személyes munkakörnyezetébe. A bejáraton mindenki a saját kulcsával mehet be.

Lehetséges, hogy nálad a bejelentkezés automatikusra van állítva. Ebben az esetben a Mac elindítása után nem jelenik meg ez a bejelentkező felület, hanem azonnal a felhasználói környezetbe jutsz.

Ezen, és a Login képernyő működésén a **System Preferences** már ismert **Accounts** képernyőjén módosíthatsz, amennyiben rendelkezél adminisztrátori jogokkal.

A felhasználók listája alatt kattints a **Login Options** elemre, és az ablak jobb oldalán megjelennek bejelentkezési beállítások.

Automatikus bejelentkezés

Azt, hogy indítás után megjelenjen-e a Login képernyő, az **Automatic Login** beállítás határozza meg. Ha itt a **Disabled** lehetőséget választod, akkor a számítógép bekapcsolása után először a bejelentkező felület fog megjelenni, ahol a továbblépéshez felhasználónevet és jelszót fog kérni a rendszer.

Ha azt szeretnéd, hogy a belépés automatikusan megtörténjen, akkor a listából válaszd ki az alapértelmezett fiókot. Ennek felhasználói környezete fog megjelenni a gép bekapcsolása után.

Ha a számítógépet többen is használják, vagy a számítógéped gyakran van nyilvános helyen, ahol esetleg más is hozzáférhet, akkor érdemes letiltani az automatikus bejelentkezést.

Gyors felhasználóváltás

Egy családban, ahol a számítógépet többen is használják, nagyon hasznos és kényelmes lehetőség a gyors felhasználóváltás. A gyors felhasználóváltás segítségével anélkül léphetsz át egy másik fiók környezetébe, hogy a saját felületről kijelentkeznél.

Ez a megoldás amellett, hogy nagyon gyors és kényelmes, lehetővé teszi azt, hogy az elindított alkalmazásaid a háttérben tovább működjenek, miközben egy másik felhasználó a saját felületén dolgozik.

A gyors felhasználóváltást az **Enable fast user switching** kapcsolóval engedélyezheted. Ennek hatására a menüsávon, az állapotjelző ikonok között

megjelenik az erre szolgáló ikon, vagy név. Azt, hogy ez hogyan jelenjen meg, a **View As** mezőben határozhatod meg.

Ezek után a felhasználóváltáshoz csak kattints a menüsávon található gombra, válaszd ki a másik felhasználót, és add meg a jelszavát.

A felhasználóváltó menüből a bejelentkező képernyőre is átválthatsz, a **Login Window...** pont segítségével. Ez például akkor jöhet jól, ha el akarsz menni a gépedtől, nem szeretnéd leállítani a futó alkalmazásaidat, de szeretnéd, ha a többiek távollétedben szabadon beléphetnének a saját környezetükbe.

További beállítások

A **Login Options** beállítások további elemeivel a bejelentkező képernyő működését és lehetőségeit állíthatod:

- A **Display Login Window** kapcsolóval beállíthatod azt, hogy a felhasználók listából választhassák ki saját nevüket, vagy ezt egy üres mezőbe kelljen begépelni. Ez utóbbi beállítás biztonságosabb, hiszen így az illetéktelen belépéshez nem csak a jelszót, hanem a felhasználónevet is ki kell találni.
- A számítógép újraindítására, elaltatására és kikapcsolására szolgáló gombokat a közvetlenül a Login képernyőn is elérheted, ha bekapcsolod a **Show the Restart, Sleep and Shut Down buttons** lehetőséget.
- Ha a számítógép felhasználói más-más billentyűzetkiosztást használnak, akkor érdemes a Login képernyőn elhelyezni az "Input menüt", amelyből mindenki kiválaszthatja a számára megfelelő kiosztást. Ezt a **Show Input menu in login window** beállítással kapcsolhatod be.
- Korábban szó volt a jelszóhoz kapcsolódó sűgő szövegről, mely segít a felhasználónak emlékezni a megfelelő jelszóra. Ha ezt az emlékeztetési lehetőséget szeretnéd megadni magadnak, illetve a felhasználók számára, akkor kapcsolod be a **Show password hints** lehetőséget. Ez a Login képernyőn elhelyezi az emlékeztetőt megjelenítő gombot.
- Ha szükséges, a bejelentkezéshez a VoiceOver funkciót is bekapcsolhatod, amely élőszóban mondja el, hogy mi történik a képernyőn. A VoiceOver-t a **Use VoiceOver at login window** beállítással kapcsolhatod be.

A felhasználói környezet testre szabása

Az első belépés után a felhasználói környezetbe jutsz, amely az alapértelmezett beállításokkal működik. Ezt a működést, és a felület megjelenését könnyen a saját igényeidhez szabhatod.

Korábban már sokféle beállításról volt szó, sok más beállítási lehetőséget pedig csak a későbbi fejezetekben fogunk bemutatni. Most a megjelenés, és a nyelv beállításával foglalkozunk.

Az Asztal háttere

Az Asztalon megjelenő hátteret tetszés szerint megváltoztathatod. Érdekes olyan hátteret választani, ami inspirál, motivál és energiát ad. Azt is érdemes szem előtt tartani, hogy az Asztal egy fontos munkafelület. A megjelenésénél fontosabb, hogy használható is legyen, vagyis a háttér szolidan maradjon a háttérben, és ne vegye át a főszerepet az ikonoktól és az ablakoktól.

A hátterét a System Preferences **Desktop & Screen Saver** részében állíthatod be.

Ezt a beállításpanelt úgy is elérheted, ha az Asztalra jobb gombbal kattintasz, és a helyi menüből kiválasztod a **Change Desktop Background...** menüpontot.

A beállítópanel két lapra van osztva. A **Desktop** lapon a hátteret, a **Screen Saver** lapon pedig a képernyővédőt állíthatod.

A Desktop lap bal felső sarkában láthatod az Asztal aktuális hátterét. Erre a kis képre rádobhatsz egy képfájlt, és ezzel megváltoztathatod a hátteret. Ez a művelet fordítva is működik. Ha a kis képet fogod meg, és azt dobod egy mappába, vagy az asztalra, akkor ezzel kimásolod azt.

Igazítás

A kiválasztott hátteret a rendszer a beállítások szerint igazítja az Asztal méretéhez. Ha a kép kisebb az Asztalnál, akkor ezt széthúzhatja, vagy nagyíthatja, hogy a háttér kitöltse a képernyőt. Ezt a kis kép melletti legördülő listában állíthatod.

Ha szeretnéd, hogy a kép a teljes képernyőt kitöltse, akkor érdemes legalább akkora méretű képet választani, mint amekkora a képernyő felbontása. A képernyőd aktuális felbontását a System Preferences **Displays** képernyőjének **Display** lapján nézheted meg (például 1280×800).

Ismétlődő minták

Háttérnek választhatsz ismétlődő mintát is, amely csempeszerűen tölti ki a képernyőt. Ebben az esetben a háttér egy kisebb méretű kép legyen, és a legördülő listából a **Tile** pontot válaszd.

Eltárolt hátterek

A beállítópanel bal oldalán egy listát találsz, ahol mappákba vannak rendezve a hátterek. Itt találhatod meg azokat a háttereket, melyet az operációs rendszerrel együtt érkeztek, itt választhatsz az iPhoto alkalmazásban tárolt fotóid közül, és felvehetsz ide saját mappákat is, melyek tetszőleges képeket tartalmaznak. Érdemes a kedvenc háttereidet egy ilyen mappában tárolni.

A listát a már jól ismert + és – gombokkal bővítheted, illetve karcsúsíthatod. Úgy is felvehetsz ide új mappát, hogy rádobod azt a listára.

A mappákban lévő hátterek között a lista melletti palettáról választhatsz.

Váltakozó háttér

Az Asztal háttere akár folyamatosan változó is lehet. Ehhez először válaszd ki azt a mappát, amelyben lévő képeket váltogatni szeretnéd. Ezután jelöld be a lap alján található **Change picture** beállítást, és a legördülő listában határozd meg, hogy milyen időközönként váltson képet a rendszer.

A **Random order** beállítással a képek véletlenszerű sorrendben követik egymást.

Az itt lévő harmadik beállítás nem a háttérre, hanem a menüsávra vonatkozik. A **Translucent Menu Bar** beállítást bekapcsolva a menüsáv áttetszővé válik, és így egy kicsit látszani fog a mögötte lévő háttér.

Háttérválasztás más alkalmazásokból

Bizonyos alkalmazásokban a megjelenített képeket azonnal felhasználhatod háttérként. Ilyen alkalmazás például az iPhoto, vagy a Safari. A Safari-ban egy weboldalon talált képre kattints jobb gombbal, majd használd a **Use Image as Desktop Picture** menüparancsot.

Az így beállított hátteret a rendszer nem tárolja el. Amit megváltoztatod, a háttér elveszik. Ha tehát egy kép nagyon tetszik, akkor érdemes a használat előtt egy olyan mappába elmenteni, amely a beállítások ablakban is megjelenik.

Képernyővédő

Ha a számítógépet egy ideig nem használod, bekapcsolódik a képernyővédő. A képernyővédő elsődleges célja az, hogy a képernyő élettartamát növelje, megvédje azt az állóképek okozta károsodásoktól, és energiát takarítson meg. A gyakorlatban viszont inkább csak esztétikai célokat szolgál, hiszen a képernyőt leginkább az védi, ha ki van kapcsolva.

A képernyővédőt a System Preferences ugyanazon képernyőjén állíthatod, mint az Asztal hátterét, de most a **Screen Saver** lapot kell választanod.

A képernyővédő kiválasztása

Az elérhető képernyővédők között a bal oldali panelen válogathatsz, a jobb oldalon pedig a kiválasztott képernyővédő előnézeti képét láthatod.

Az előnézeti kép alatti **Options...** gombbal érheted el az aktuális képernyővédő beállítólapját, ahol testre szabhatod annak működését.

Ha a kiválasztott képernyővédőt teljes képernyőn is látni szeretnéd, akkor használd a **Test** gombot a teszteléshez.

Vannak képernyővédők, amelyek csak valamilyen látványos animációt jelenítenek meg, és vannak ennél kicsit hasznosabbak is.

- Például az **RSS Visualizer** a legfrissebb híreket jeleníti meg, egy tetszőlegesen beállítható hírforrásból.
- A **Word of the Day** egy-egy új szót tanít meg az egynyelvű angol szótárból.
- Ha a **Pictures** csoportból választasz egy elemet, mappát, vagy fotóalbumot, akkor a képernyővédő az ebben található fotókból összeállított látványos diavetítés lesz.

A hasznos lehetőségekhez tartozik még a pontos idő megjelenítése. Ha a **Show with clock** beállítás be van kapcsolva, akkor a képernyővédőn a pontos időt is látni fogod.

A képernyővédő kiválasztását a rendszerre is bízhatod a **Use random screen saver** beállítással. Ebben az esetben mindig más-más képernyővédő fog elindulni, teljesen véletlenszerűen.

A képernyővédő időzítése

Amikor egy ideig nem nyúlsz a billentyűzethez és az egérhez, akkor a képernyővédő elindul. Ezt az időtartamot a **Start screen saver** szabályzóval állíthatod, 3 perc és 2 óra között, vagy a **Never** beállítással teljesen ki is kapcsolhatod a képernyővédőt.

Ha a számítógépeden energiatakarékossági okokból a képernyő automatikus kikapcsolása is be van állítva, akkor ezt az időtartamot is figyelembe kell vened a képernyővédő beállításánál. Ha a képernyő kikapcsolása előbb megtörténik, akkor a képernyővédő nem fog megjelenni. Nem megfelelő időtartam beállítása esetén a képernyővédő lapján egy figyelmeztetés jelenik meg ezzel kapcsolatban.

A képernyő automatikus kikapcsolásának kivárási idejét a System Preferences **Energy Saver** képernyőjén, a **Display Sleep** beállítással szabályozhatod. Ha maximálisan óvni szeretnéd a számítógépedet, akkor a képernyővédő helyett érdemes csak ezt használni.

További beállítások a megjelenéssel kapcsolatban

A System Preferences **Appearance** képernyőjén pár további dolgot is átállíthatsz a felhasználói felületed megjelenésén. Az itt található legtöbb beállításról már volt szó korábban.

Az **Appearance** és **Highlight Color** beállítások az ablakokban megjelenő elemek színeit, és a kijelölt szöveg háttérszínét határozzák meg.

A **Font smoothing style** a betűk széleinek simítására vonatkozik. Ezt a használt monitor típusától függően kell beállítani. Ha nem tudod eldönteni, hogy melyik beállítás a legjobb számodra, akkor érdemes az "Automatic" beállítást választani.

A **Turn off text smoothing** beállítás azt határozza meg, hogy melyik legyen a legkisebb betűméret, amely alatt a rendszer már nem simítja le a betűk széleit. Itt érdemes a legkisebb betűméretet választani.

A megjelenés teljes átállítása

Külső alkalmazások segítségével arra is van lehetőség, hogy a rendszer megjelenését jelentősen átállítsuk. Ezt azonban nem javaslom, mert egy átalakított, egyedi felület általában lassítja a munkát. A megszokott kinézetű elemeket sokkal könnyebb megtalálni, és a rendszer alapértelmezett megjelenésével fogsz találkozni a legtöbb dokumentációban, és más számítógépeken is. Ezért érdemes inkább elfogadni a Mac OS X eredeti megjelenését, melynek színvonalát egyébként is nehéz megközelíteni.

Nyelvi és nemzetközi beállítások

A megjelenésnél sokkal fontosabb, hogy a rendszer, és a telepített alkalmazások milyen nyelven szólalnak meg, illetve hogyan jelenítik meg a dátumokat, számokat és mértékegységeket. Ezeket a beállításokat a Mac OS X "nemzetközi beállításoknak" nevezi.

Ha állítani szeretnél a nemzetközi beállításokon, akkor nyisd meg a System Preferences **International** lapját. Ezzel már párszor találkoztunk az előző fejezetekben.

Az alkalmazások nyelve

A rendszer nyelvét az első lapon, vagyis a **Language** lapon állíthatod be. Az itt található listán fontossági sorrendet állíthatsz fel a nyelvek között. A lista elején a leginkább előnyben részesített nyelvek szerepelnek. A rendszer, illetve egy elindított alkalmazás először a lista legelején lévő nyelven próbál megszólalni. Ha ezt a nyelvet nem támogatja, akkor a következővel, majd az azután következővel próbálkozik.

A listára további nyelveket is felvehetsz, illetve levehetsz innen nyelveket. Ehhez használd az **Edit List...** gombot, és a megjelenő panelen állítsd be, hogy mely nyelvek fontosak számodra.

A listán történt módosítások az egyes alkalmazások, illetve a rendszer újraindítása után lesznek érvényesek.

Rendezett listák, és sortörés

A listák ABC sorrendben történő rendezését a rendszer nyelvétől elkülönülten lehet állítani. Erre szolgál az **Order for sorted lists** beállítás.

A szavak elválasztásának szabályait a **Word Break** beállítás határozza meg. Itt sajnos nem találjuk meg a magyar nyelvet, ezért az alkalmazások automatikus szóelválasztó képességét fenntartásokkal kell kezelni.

Dátum- és számformátumok, mértékegységek

A beállítópanel **Format** lapján határozhatod meg azt, hogy a rendszer milyen formában jelenítse meg a dátumokat és számokat, illetve milyen mértékegységekkel dolgozzon az egyes alkalmazásokban.

Mivel ezek a beállításokat a legtöbbünk számára meghatározza a régió, amelyben élünk, a legegyszerűbb, ha a **Region** mezőből kiválasztod a megfelelő régiót. Ez az adott területre jellemző formátumokat fogja beállítani a lenti mezőkben.

A formátumokat tetszés szerint is beállíthatod.

A **Dates** szekció **Calendar** mezőjében a használt naptár típusát választhatod ki. A dátumok megjelenését pedig testre szabhatod, ha a **Customize...** gombra kattintasz. A megjelenő ablakban összeállíthatod az általad használt dátumformátumokat úgy, hogy a szükséges mezőket a lenti palettáról a fenti előnézeti mezőbe húzod, az elválasztó karaktereket pedig kézzel beírod ide.

A **Times** csoportban az előzőekhez hasonlóan az idő formátumát állíthatod be.

A számok formátumát külön nem lehet állítani. Ezt a kiválasztott régió határozza meg.

A használt pénznemet a **Currency** mezőben állíthatod. A **Measurement Units** beállítással pedig a metrikus és az angolszász mértékegységek használata között választhatsz.

Beviteli menü

A nemzetközi beállításablak harmadik lapja az **Input Menu** nevű, melyen a billentyűzetkiosztást, és a beviteli lehetőségeket állíthatod. Erről a billentyűzetről szóló fejezetben volt szó.

További beállítások

Természetesen a felhasználói környezet beállítása nem csak a most bemutatott műveletekből áll. Minden felhasználó az alkalmazások testre szabott beállításaival dolgozhat, mindenkinek saját dokkja és menüsávja van, és még akár személyes alkalmazás mappája is lehet az egyes felhasználóknak.

A további lehetőségeket a kapcsolódó fejezetekben fogjuk bemutatni.

Szülői felügyelet

Már többször említettem a szülői felügyeletet, mint lehetőséget a felhasználók tevékenységének korlátozására. Most erről lesz szó.

Néha hasznos dolog meghatározni, hogy a számítógép egyes felhasználói mit csinálhatnak a Mac-en, és mit nem.

- Például a család legfiatalabb tagjainak egészséges fejlődése érdekében meghatározhatjuk, hogy mikor használhatják a gépet, milyen alkalmazásokat indíthatnak el, milyen weboldalakat nézhetnek meg, kivel levelezhetnek, illetve chat-elhetnek.
- Egy internet kávézóban elhelyezett publikus számítógépen érdemes kicsit lebutítani a gép lehetőségeit. Nem jó dolog, ha a vendégek bármilyen alkalmazást elindíthatnak a gépen.
- Egy cég számítógép-hálózatában is hasznos lehet felügyelet alatt tartani a számítógép használatot, amennyiben ezek informatikus felügyeletére vannak bízva.

Ezekre a problémákra nyújt automatizált megoldásokat a Mac OS X **Parental Controls**, vagyis magyarul “Szülői Felügyelet” nevű lehetősége.

Bekapcsolás, és távoli menedzsment

A szülői felügyelet működését a System Preferences **Parental Controls** képernyőjén állíthatod be. Itt a bal oldali panelen választhatsz a felügyelhető felhasználók közül. Ha a kiválasztott fiókra nincs engedélyezve a felügyelet, akkor ezt a jobb oldalon megjelenő **Enable Parental Controls** gombbal kapcsolhatod be.

Ha egy fiók felügyelete engedélyezve van, akkor az ablak jobb oldalán a felügyelet beállításai jelennek meg, lapokra osztva.

Távoli felügyelet

A felügyelet távoli gépről is menedzselhető, ha az ellenőrizni kívánt gépeken be van kapcsolva a **Manage parental controls from another computer** beállítás. Ez a beállítás a felhasználói lista alatti “action” menüből is elérhető (fogaskerék ikon), az **Allow Remote Setup** menüponnttal.

Az így beállított gépek megjelennek a hálózatban lévő többi Mac-en, a szülői felügyelet beállítópaneljén, a bal oldali listán. A távoli gépek rendszergazdai jogosultságainak birtokában az ezen lévő felhasználói fiókok ugyanúgy menedzselhetők, mintha a helyi gépen lennének.

A rendszer és az alkalmazások korlátozása

A beállítások **System** nevű lapján lapon a rendszer és az alkalmazások működését korlátozhatod.

Fiatal, vagy tapasztalatlanabb felhasználók részére átállíthatod a Finder-t, hogy sokkal egyszerűbb legyen azt használni. Ez a **Use Simple Finder** beállítással lehetséges.

Egyszerű Finder

Simple Finder üzemmódban csak három mappát érhetsz el a Dock-on: az alkalmazások és a dokumentumok mappáját, illetve a mások számára is elérhető megosztott mappát. Nem elérhető a System Preferences ablak, a Spotlight, és sok egyéb lehetőség sem. A Finder-ben mindent egy kattintással nyithatsz meg. Nem használhatsz Drag & Drop-ot. Még a fájok helyi menüje is hiányzik. A cél, hogy minél egyszerűbben használható, és minél biztonságosabb legyen a felület.

Alkalmazások

Azt is meghatározhatod, hogy a felhasználó milyen alkalmazásokat indíthat el. Ehhez kapcsolod be az **Only allow selected applications** beállítást, és a lenti listából válaszd ki az engedélyezett alkalmazásokat. Ha ezek után a felhasználó olyan alkalmazást szeretne elindítani, amelyik nem szerepel a listán, a rendszer kérni fogja a rendszergazda nevét, és jelszavát.

További alapvető korlátok

A lap alján található további négy beállítással meghatározhatod, hogy a felhasználó

- választhat-e az elérhető nyomtatók közül, illetve állíthatja-e ezeket (**Can administer printers**)
- írhat-e CD és DVD lemezeket (**Can burn CDs and DVDs**)
- megváltoztathatja-e a saját jelszavát (**Can change password**)
- módosíthatja-e a Dock-ot (**Can modify the Dock**)

A Safari böngésző és a szótár korlátozása

A gyerekek lelkivilágának megóvása érdekében hasznos lehet lekorlátozni a weben elérhető tartalmak elérését. Ha a gyerek angolul is jól tudnak, akkor a szótárban is el lehet rejteni előlük a káros szavakat.

Szótár

A szótárból a **Hide profanity in Dictionary** beállítás kizárja az obszcén szavakat és káromkodásokat.

Safari

A Safari böngészőben elérhető tartalmak meghatározására három lehetőség közül választhatsz.

1. Korlátozások nélkül engedélyezheted minden oldal megtekintését az **Allow unrestricted web access** beállítással.
2. A **Try to limit access...** kezdetű beállítással a Safari-ra bízhatod annak eldöntését, hogy a megtekinteni kívánt weboldal káros-e. Ha ezt a beállítást választod, akkor az automatikus kiválasztást egy lista felállításával teheted megbízhatóbbá. Ehhez kattints a **Customize...** gombra, majd vedd fel az engedélyezett oldalak címét az **Always allow these sites** listára, illetve a tiltottakat a **Never allow these sites** listára.
3. A harmadik korlátozási lehetőség használata esetén csak az általad megjelölt oldalak jelenhetnek meg a böngészőben. Ehhez jelöld ki az **Allow access to only these websites** beállítást, majd vedd fel az engedélyezett oldalakat a listára.

Ha a korlátozott böngészőben a felhasználó egy nem engedélyezett oldalt szeretne megnézni, akkor a Safari ablakában egy tájékoztató szöveg fog megjelenni a kért weboldal helyett. Rendszergazdai jelszó birtokában a kért oldal megtekintése azonnal engedélyezhető, az **Add website** gombbal.

A levelezés és chat korlátozása

A szülői felügyelet beállításainak **Mail & iChat** lapján azt határozhatod meg, hogy a felhasználók kivel levelezhetnek a Mail programban, illetve kivel beszélgethetnek az iChat-ben.

A **Limit Mail** beállítás a levelező korlátozását, a **Limit iChat** beállítás pedig az iChat korlátozását kapcsolja be.

Ezután a felhasználó csak azokkal a partnerekkel fog tudni beszélgetni, akik email címe, vagy chat elérhetősége szerepel az beállítóablakban található listán.

A rendszer arra is megkérhető, hogy automatikusan küldjön engedélykérő levelet egy megadott címre minden olyan esetben, amikor a korlátozott felhasználó a listán nem szereplő személyekkel próbál meg kommunikálni. Ehhez jelöld ki az ablak alján lévő **Send permission request to** beállítást, és írd be ide egy email címet, melyre az engedélykérő leveleket küldi majd a rendszer.

Időkorlátok

A számítógép használatra gyorsan rá lehet szokni, és sajnos erős függőséget is okozhat, ha nem mértékkel használjuk. Főleg ennek elkerülésében segít az, hogy meghatározhatod, hogy az egyes felhasználók mennyit használhatják a Mac-et hétköznapi és hétvégén, illetve mikor van "alvásidő", vagyis amikor egyáltalán nem jelentkezhetnek be a felhasználói környezetükbe.

A **Weekday time limits** beállítással a hétköznapi használatot, a **Weekend time limits** beállítással pedig a hétvégi használatot korlátozhatod le a megadott időtartamra.

A **Bedtime** beállítások az alvásidőt határozzák meg. A **School nights** az iskolanapok előtti napokra – illetve főleg ezek éjszakáira – vonatkozik, míg a **Weekend** intervallum a hétvégi napokra.

Naplózás

A korlátozott felhasználók tevékenységét a rendszer naplózza, így ez figyelemmel kísérhető a szülői felügyeleti beállítások **Logs** lapján.

De a napló nem csak a “Nagy Testvér” funkció mellett lehet hasznos, hanem itt kényelmesen lehet engedélyezni illetve tiltani a felhasználó által kért weboldalakat, az elérni kívánt alkalmazásokat és beszélgetőpartnereket.

A **Show activity for** mezőben határozhatod meg, hogy mennyi időre visszamenőleg szeretnéd látni a naplót. A **Group by** beállítás pedig a naplóbejegyzések csoportosítására vonatkozik.

A bejegyzések ugyanis weboldal, alkalmazás, dátum, vagy partner szerint csoportosítva jelennek meg. Ha ezeket a csoportokat kibontod, akkor kijelölheted a bejegyzéseket, majd a lap alján található **Allow** illetve **Restrict** gombokkal engedélyezheted, vagy tilthatod ezek elérését.

Megfelelően használva a szülői felügyelet egy nagyon hasznos és kényelmes eszköz a többfelhasználós környezetben, legyen szó a gyermekek védelméről, a számítógép védelméről, a rendszergazda munkájának egyszerűsítéséről vagy a kezdő felhasználók számítógép használatának könnyítéséről.

Csoportok

Ahogy a rendszerre új felhasználókat veszel fel, ugyanúgy csoportokat is készthetsz. A felhasználókat ezután ezekbe a csoportokba szervezheted, hogy könnyebb legyen beállítani a számítógépeden lévő fájlok és hálózati szolgáltatások elérésére vonatkozó jogosultságokat. Ez főleg akkor hasznos, ha viszonylag sok felhasználói fiók van a gépen.

Új csoportot a System Preferences **Accounts** képernyőjén, a felhasználói fiókokhoz hasonlóan hozhatsz létre, de a fiók típusok közül a **Group** lehetőséget válaszd. A **Name** mezőbe írd be az új csoport tetszőleges nevét, majd kattints a **Create Group** gombra. A csoportok a felhasználói fiókok listájában, a **Groups** szekcióban jelennek meg.

A csoport persze semmit sem ér, ha nincsenek tagjai. A tagok hozzárendelése nagyon egyszerűen elvégezhető a jobb oldali beállításpanelen. Itt nem csak felhasználókat, hanem más csoportokat is rendelhetsz a kiválasztott csoporthoz.

Hogy pontosan mire is használhatók a csoportok, azt a tréning későbbi részeiben, a fájlokról, illetve a hálózati szolgáltatásokról szóló fejezetekben fogod látni.

Felhasználói fiók törlése

Amikor egy fiókra már nincs szükség, a System Preferences **Accounts** képernyőjén törölheted azt a rendszerből, a fiókok listája alatti – gombbal.

A megjelenő ablakban ezután döntést kell hoznod a felhasználó fájljainak megtartására vonatkozóan. Itt három lehetőséged van:

- Archiválhatod a felhasználó Home mappáját a **Save the home folder in a disk image** opcióval. Ebben az esetben a mentést tartalmazó .dmg fájlt a többi felhasználó Home könyvtára mellett, a **Users** mappában fogod megtalálni.
- A második lehetőség az, hogy úgy, ahogy van, változatlanul megtartod a felhasználó Home mappáját. Ez a **Do not change the home folder** lehetőség.
- A harmadik lehetőség pedig törli a Home mappát. Ehhez válaszd a **Delete the home folder** lehetőséget.

Az **OK** gomb megnyomása után a rendszer törli a fiókot, és a választásodnak megfelelően törlni, vagy megtartja a felhasználó adatait.

Összefoglalás

Ha egy számítógép megosztására ilyen remek lehetőségek vannak, akkor ki akarna többé közös felhasználói környezetben dolgozni másokkal? A közös felület csak problémákat okoz.

Ha időnként másnak is átadod a Mac-et, használd bátran az többfelhasználós rendszer kényelmes lehetőségeit.

De a felhasználói fiókok nem csak a felhasználói környezet megosztása miatt hasznosak, hanem alapvető fontosságúak a Mac OS X működésében. A későbbi fejezetek fájlokról, biztonságról, hálózatról és megosztásról szóló részeiben sokat fogunk még beszélni a felhasználókról és a csoportokról.